

**КОНКУРС ЗА ПРЕВОД НА ХУДОЖЕСТВЕНА ПРОЗА И ПОЕЗИЯ
ОТ СКАНДИНАВСКИ ЕЗИЦИ
НА ИМЕТО НА ПРОФ. Д-Р ВЕРА ГАНЧЕВА**

Организатор:

Специалност „Скандинавистика“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**PROF. VERA GANCHEVA COMPETITION FOR TRANSLATION
FROM SCANDINAVIAN LANGUAGES**

Organiser:

Scandinavian Studies Section

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

В началото на 2024 г. специалност „Скандинавистика“ към катедра „Германистика и скандинавистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проведе третото издание на конкурса за превод на художествена проза и поезия за студенти и ученици, изучаващи скандинавски езици. Конкурсът е посветен на паметта на проф. д-р Вера Ганчева, изтъкната скандинавистка, преводачка, преподавателка, издателка и учен. В третото издание на конкурса се включиха 21 участници с общо 31 превода.

След проведеното обсъждане на предложените преводи журито в състав проф. д.ф.н. Майа Разбойникова-Фратева, гл. ас. д-р Надежда Михайлова, гл. ас. д-р Антония Господинова, гл. ас. д-р Евгения Тетимова, гл. ас. д-р Владимир Найденов, гл. ас. д-р Иван Тенев, гл. ас. д-р Елена Стойнева, ас. Елена Стоицева, изследовател Константин Радоев, Меглена Боденска (скандинавистка и преводачка от шведски език) отличи следните победители в съответните категории:

- Превод на художествена проза от шведски език: **Никол Стаменова**, студентка в трети курс, специалност „Скандинавистика“;
- Превод на поезия от шведски език: **Гергана Васева**, студентка в трети курс, специалност „Скандинавистика“;

- Превод на художествена проза от норвежки език: **Радост Йовкова**, студентка във втори курс, специалност „Скандинавистика“;
- Превод на поезия от норвежки език: **Лора Ангелова**, студентка във втори курс, специалност „Скандинавистика“;
- Превод на художествена проза от датски език: **Ния Спасова**, студентка в трети курс, специалност „Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“;
- Превод на поезия от датски език: **Цветина Кирилова**, студентка в трети курс, специалност „Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“.

По решение на журито беше присъдена и връчена и следната поощрителна награда:

- **Станислава Млечкова**, студентка в първи курс, специалност „Скандинавистика“ – за превод на поезия и проза от шведски език.

Тук публикуваме редактиран вариант на отличените преводи.

* * *

ЯЛМАР БЕРГМАН: „МОМИЧЕТО С ФРАК“ (откъс)

Превод от шведски език: Никол Стаменова

Точно когато часовниковият механизъм¹ бе навит така, че по всяка вероятност да работи безупречно в продължение на три часа и три четвърти, точно в този момент влезе абитуриентката Кок. Не мога да твърдя, че това малко създание имаше някаква външна прилика със страховития Командор от „Дон Жуан“. Лицето ѝ наистина бе доста бледо, но тя не крачеше тежко по неговия недодялан начин и не протегна предизвикателно ръка за смъртоносна хватка. По-скоро може да се каже, че се промъкна на пръсти. Въпреки това ефектът напомняше на драматичната финална сцена от „Дон Жуан“. Красивата идилия бе разбита, играчката се счупи, часовниковият механизъм спря, музиката затихна, куклите застинаха неподвижни там, където музиката ги бе оставила. Като последен признак на живот от Нюрнбергския часовник се долови един шепот, едно съскане:

¹ Авторът сравнява абитуриентския бал с механизъм като този на известния часовник на църквата Фрауенкирхе в Нюрнберг, който в определен час кара човешки фигурки да се задвижват – бел. прев.

– Момиче с фрак! Момиче с фрак – с фрак – фрак –

Кой я видя първи? Най-вероятно капелмайсторът. Той преобърна статива с ритник и седна. След това сякаш от нищото извади бирена бутилка и напълни една чаша (следва да отбележим, че момичето бе най-добрата му ученичка по цигулка). А кой я видя след това? Общо взето цялата зала наведнъж. И всички я разпознаха веднага. Всички видяха и осъзнаха, че това е Катя Кок. Всички видяха и осъзнаха, че носи фрак. Отвъд това не осъзнаха нищо повече. А и как биха могли да отгатнат причините за такова ужасно чудато явление? Какво знаеха те за ангелското търпение, с което момичето в продължение на десетилетие гледаше как парите му за дрехи се превръщат в момчешка елегантност? Какво знаеха те за някои мечти, касаещи дипломирането и абитуриентския бал; мечти, родени от тайнственото влияние на рекичката, на езерото, на брежите и всичко останало? А знаеха ли колко жесток може да бъде един баща, тормозен от Държавните железници?

Разбираха ли, че една млада жена, официално призната за зряла и притежаваща висока обща култура, трябва да насочи протеста си не към гореспоменатия баща — тъй като той е гений и на него не може да се разчита, а към Обществото? Това глупаво общество, на чиито разнообразни предразсъдъци трябва да се противопоставим незабавно, задълбочено и показно! Не, те не можеха нищо да разберат. Ала усетиха, че към куклите на Нюрнбергския часовник се е присъединила една нова фигура, представляваща Бунтовния дух на епохата. Там стоеше тя, права и стройна, сама, а зад нея – високата, варосана в бяло стена. Приличаше на малък възклицателен знак върху голям празен лист.

* * *

УЛА ХАНСОН: „НОЩНА ТИШИНА“

Превод от шведски език: Гергана Васева

В хладни, полусветли
летни нощи
по смълчани равнини
с росна лунна светлина,
като че видях
мъчително болезнен

спотайваше се
страх.

В лунни нощи,
лете,
болезнен, жаден,
гърчи се копнеж
в душата –
към безмълвното
природно естество –
оназ огромна тайна!

Дълбоко в женското око
съм зървал
безименно високото
величие на Вселената,
в среднощни мигове,
окъпани с лунна светлина
съм зървал
все вечните природни чудеса.

* * *

АТЛЕ НЕС: „НЕИЗБУХНАЛИ СНАРЯДИ“ (откъс)

Превод от норвежки език: Радост Йовкова

Ето го и Биргер Рюд¹!

Докато вятърът свистеше в ушите му, Зеп се спускаше по склона, като стискаше щеките плътно под ръцете си и изнасяше тежестта на тялото си силно напред, без да се стяга в коленете; сега трябваше само да отскочи леко нагоре над височинката там,

¹ Биргер Рюд е известен норвежки скиор, роден през 1911 г. в Конгсберг, Норвегия, в семейство на спортисти. Той е двукратен олимпийски и трикратен световен шампион по ски скокове. Състезава се успешно и в алпийските ски. Умира през 1998 г. – бел. прев.

отпред...внезапно ските потеглиха в две различни посоки, той се просна между тях, всичко това се случи толкова бързо, че Зеп едва осъзна, че е паднал, преди да забие главата си в студената бяла земя, носът и устата му се напълниха със сняг и той полежа така няколко секунди, без да вижда, без да става, но чуваше смеха някъде изотзад, както и скърцането на два чифта ски, които се спряха от двете му страни.

Е, не беше точно като Биргер Рюд!

Ала нали и птицата, понесла се към златния медал, също няколко пъти се е приземявала по клон, преди да се научи да лети? – Зеп с усилие се изправи, събра ските, които за малко да продължат неконтролируемо надолу, но успя да се закрепил в такова положение, че те застанаха перпендикулярно на склона. След това избърса главата и лицето си, вдигна шапката си и я изтупа. Снегът беше проникнал през шала му и полепваше по врата му; беше му мокро и студено и той свали ръкавиците си, за да изрови снега от врата си.

Марит и Юн стояха там. И двамата се подпираха леко на щеките си; бяха облечени еднакво – със сиви якета тип анорак и с онези прилепнали панталони за ски, които се закрепят с ластик под ходилото; имаха и плетени ръкавици с хубав черно-бял десен, които също бяха еднакви – двамата се различаваха единствено по това, че шапката на Юн имаше бял кант и малък бял кръгъл помпон, а сестра му беше прибрала светлата си коса под забрадка, стегната на възел под брадичката.

– Добре ли си?

Зеп кимна утвърдително, но после поклати глава в знак на отрицание:

– *Ich bin ein Klotz!*²

Братът и сестрата се спогледаха в недоумение, преди Марит да избухне в смях:

– Голямо дърво!³

– Съвсем не – каза Юн на разваления си немски. – Недей да забравяш, че ние караме ски по този хълм почти откакто се научихме да ходим.

Юн беше този, който трябваше да стане водач на патрула. Но Зеп се утешаваше с това, че въпреки паданията си, той всъщност научаваше много от тях двамата. Достатъчно, за да си изгради авторитет пред останалите от ски патрула, които трябваше да наблюдават големите плата, простиращи се над Бро и във вътрешността му.

Под тях долината лежеше в сянка – декемврийското слънце никога не достигаше

² *Ich bin ein Klotz!* (нем.) „Какво дърво съм само!“ – бел. прев.

³ Междуетникова игра на думи между нем. *Klotz* ‚пън; дънер‘, прен. ‚тромав, непохватен човек‘, и норв. *klossmajor* – също със значение ‚непохватен‘ – бел. прев.

до там. Само по върховете наоколо то все още грееше. Там, горе, снегът, облян в светлина, блестеше в златисточервено, а небето над планините вече се беше обагрило в мрачния виолетов нюанс, който предвещаваше още една студена нощ – същински мраз, може би под -30 градуса.

– Не може да стоим тук и да мръзнем. Пък и мама ни чака с вечерята.

– Само да не падна пак – каза Зеп на норвежки, бавно и натъртвайки на всяка дума.

– *Quatsch*⁴, глупости! Просто не забравяй да се навеждаш напред и да си гъвкав в коленете. И без това няма как да се спуснеш по друг начин.

* * *

СЕСИЛИЕ ЛЬОВАЙД: „ПРИСЪДА“

Превод от норвежки език: Лора Ангелова

Радвам се, че получи присъдата, която му се полагаше. Както се знае, той следва да служи на всеки един гроб.

Трябва да положи върху гроба един букет за миналото и един – за бъдещето.

Трябва да бъде облечен в своя смокинг.

Освен това – да изпразва съдомиялните машини на всички родители, да изпълнява задълженията на синовете и дъщерите им. Трябва да ходи на футбол, на тренировки, да пее в хор, да бъде много зает.

Трябва да изпълнява по една песен за лека нощ за всеки един от тях.

Там, където покривът се срути в правителствения квартал, той трябва да стои гол и сам, а тялото му трябва да бъде покрито със слой от ароматна бебешка пудра.

Трябва да стои сам пред белия екран.

Както се знае, той е обречен да гледа всеки един право в очите, но никой не може да погледне в неговите очи.

Бездънният резервоар на неговата самозащита трябва да се разлее.

Внезапни, смели и неочаквани въпроси трябва да го накарат да разкрие себе си. Той не бива да получи възможността да смени името си.

⁴ *Quatsch* (нем.) – ‚глупости, безсмислици‘ – бел. прев.

Когато някой спомене това име, той трябва да се обръща.

Ще се превърне в най-известния покаял се. Трябва да изпълни задачата си сам, без да използва интернет, манифест, марионетки, дубльори или заместници.

Условията на присъдата гласят още:

Никое от покаянията му не бива да бъде превърнато в снимка, скица, карикатура или видео.

Никой звук не бива да се произнася, само думата извинявай може да бъде изречена от него.

Човек не може да върне времето назад, нито да промени онова, което чувства.

Тоест, само и единствено, ако той извърши всичко това, ще се възвърнат спокойствието и тишината.

* * *

АНЕТЕ БИЕРФЕЛТ: „ПЪТУВАЩОТО КИНО НА ГОСПОДИН САЙТО“ (откъс)

Превод от датски език: Ния Спасова

На ферибота стоеше един възрастен мъж, облечен в дълго черно палто с бяла яка, с кръгли очила и филцова шапка. Той спокойно тръгна надолу по подвижния мост и слезе на кея. На палубата бе останал един голям тъмносин куфар. Хората на пристанището бяха оставили заниманията си и се бяха скупчили около мъжа. Уна изтича при него и го обгърна с ръце.

– Господин Сайто! Господин Сайто! – викаше органистът Сепо, който беше успял да излезе най-отпред в тълпата, и махаше въодушевено с шапката си.

Щом новодошлият се приближи, забелязах, че кожата му е с цвета на слонова кост. Над бадемовидните му очи имаше една малка бръчка, приличаща на капак на кутия за бижута. От ирисите му извираше толкова силна светлина, че не можех да откъсна очи от него. Искаше ми се и аз като Уна, която очевидно не го виждаше за първи път, вече да познавам господин Сайто.

Двама рибари свалиха големия куфар от палубата. Помъкнаха го по моста и го качиха на платформата. Господин Сайто ги наблюдаваше внимателно, докато затягаха

въжетата около куфара. След това те го повдигнаха внимателно и той се понесе към града.

Започна едно същинско преселение на народите. Господин Сайто вървеше отпред, но не пое по стръмните стълби, а предпочете да тръгне по дългия чакълест път покрай пристанището, след което се изкачи по една тясна, криволичеща през града уличка. Докато вървахме, погледът ми попадна на ръчно изработените му обувки. Майка ми би ги оценила.

В предверието на „Витлеем“ той се качи на главното стълбище. Вдигна шапката си за поздрав и се поклони тържествено пред събралите се хора.

– Кога ще покажете филма, господин Сайто? – провикна се някой.

– И къде бяхте толкова дълго време? – попита друг.

Господин Сайто се прокашля.

– Готов ли си за представление тази вечер, Сепо? – попита той.

– Да, разбира се!

– И залата е свободна? – господин Сайто погледна към Маги.

– Всичко е подготвено. И залата е на Ваше разположение.

– Добре. В такъв случай обявявам, че първата прожекция ще бъде тази вечер в 20:00 часа!

С тези думи, следвайки Маги и Албърт, той изчезна през вратите на „Витлеем“.

Уна и аз си проправихме път през тълпата и последвахме рибарите, които внесоха синия куфар в залата.

– Какво има в куфара? – попитах Пип, който беше дошъл при нас.

– Това е пътуващото кино на господин Сайто!

Пътуващо кино? Никога в живота си не бях гледала филм и не бях сигурна, че разбирам, какво означава това.

– Да, господин Сайто идва тук от остров Пъфин, откакто Пип и аз бяхме деца – добави Маги. Погледнах я с изумление.

– И ти ли някога си била дете?

Маги не можа да сдържи смеха си.

– Да ... в зората на времето.

В зората на времето? Оттогава със сигурност бяха минали доста години.

ЕМИЛ ОРЕСТРУП: „СТРАХ“

Превод от датски език: Цветина Кирилова

Силно, силно ти ме обгърни

С ръката твоя млада

Докат още са в сърцето ти

Кръвта и топлината

Скоро ще се разлъчим

Досущ плодчета в плет див

Скоро ще се изпарим

Досущ мехурчета в поток пенлив.